

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

CCMI/088
Az európai fa- és
bútoripari ágazat

Brüsszel, 2011. október 5.

Az Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága (CCMI)

VÉLEMÉNYE

Tárgy:

Az európai fa- és bútorigipari ágazat versenyképesebbé tételének lehetőségei és nehézségei
(saját kezdeményezésű vélemény)

Előadó: **Josef ZBOŘIL**

Társelőadó: **Patrizio PESCI**

Felelős: Amélia MUÑOZ CABEZÓN

2011. január 18-án az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményét dolgoz ki a következő tárgyban:

Az európai fa- és bútorigari ágazat versenyképesebbé tételének lehetőségei és nehézségei
(saját kezdeményezésű vélemény).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága 2011. szeptember 27-én elfogadta véleményét. (Előadó: Josef Zbořil, társelőadó: Patrizio Pesci.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 20xx. ... xx-án/-én tartott, plenáris ülésén (a(z) ... xx-i ülésnapon) ... szavazattal ... ellenében, ... tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

*

* *

1. **Következtetések és ajánlások**

- 1.1 Az európai fa- és bútorigari (valamint a cellulóz- és papíripari) ágazat elsősorban egy természetes, megújuló nyersanyagot használ fel: a fát; és alapvető szerepet játszik a környezetbarát gazdaság megteremtésében. Az EGSZB megfigyelte, hogy egyes uniós politikák és kezdeményezések között jelenleg sajnálatos módon jelentős következtelenségek találhatók, ami súlyosan érinti a faalapú iparágak versenyképességét és nyereségességét.
- 1.2 Az ágazatnak a fáért folytatott versenyben egyre növekvő konkurenciával kell szembenéznie a megújulóenergia-ágazat részéről, mivel a biomassa használatát állami juttatásokkal és egyéb intézkedésekkel támogatják (a fa pedig a biomassa-energia előállításához használt egyik fő tüzelőanyag). Nehézségek merülnek fel továbbá a befektetéseket, a kutatást, a képzést, a fiatal munkaerőkre gyakorolt vonzerőt, valamint a közbeszerzésekkel kapcsolatos adminisztratív korlátozásokat tekintve. Emellett a bútorigari ágazatnak a nyersanyagárak – például a bőr, a műanyagok, a természetes szálak, valamint a kőolajszármazékok árának – meredek emelkedésével is meg kell küzdenie.
- 1.3 Az EGSZB arra kéri az uniós intézményeket és a tagállami közigazgatási szerveket, hogy komolyan kötelezzék el magukat egy olyan jogi keret kiigazítása és kialakítása mellett, amely segíthet növelni a fa- és bútorigari, valamint a cellulóz- és papíripari ágazat versenyképességét, és megkönnyíti a faanyagkészletekhez való hozzáférésüket. Az EGSZB emlékeztetni kíván arra, hogy a faalapú iparágak és a megújulóenergia-ágazat (biomassza-termelés) fás nyersanyagokkal való ellátásának problémáiról részletes tanulmányra lenne szükség.

- 1.3.1 Az EGSZB arra kívánja ösztönözni az Európai Bizottságot, hogy működjön együtt az erdészeti és faipari ágazattal annak érdekében, hogy megfelelő és konkrét intézkedéseket tudjon előterjeszteni az említett problémák kezelésére. Az együttműködés elősegítésére az EGSZB egy „a fa mint fenntartható nyersanyag” témájával foglalkozó – és az érdekelt felekkel kapcsolatot tartó – informális, semleges, intézményközi szakértői csoport felállítását javasolja. Természetesen a CCMI is szívesen részt venne ebben a testületben.
- 1.4 Az „EUwood” európai szintű tanulmány¹ kimutatta, hogy az energiatermelési célú fafogyasztás a 2010. évi 346 millió tömör köbméterről (3,1 EJ) 2020-ra várhatóan 573 millió köbméterre (5 EJ) nőhet, 2030-ra pedig elérheti a 752 millió köbmétert (6,6 EJ) is. Ezek az eredmények azon a feltevésen alapulnak, hogy a fa energetikai célú felhasználásának a megújuló energiaforrások közötti részaránya a 2008. évi 50%-ról 2020-ra 40%-ra csökken. A várható fahiány 2025-re 200 millió m³, illetve 2030-ra 300 millió m³.
- 1.5 Az EGSZB azt kéri, hogy a nyersanyagokról szóló európai bizottsági közlemény ajánlásaival összhangban a fát kulcsfontosságú nyersanyagként emeljék be a nyersanyagokra vonatkozó európai innovációs partnerségbe. Ebben az összefüggésben konkrétan az újrafelhasználás és az újrafeldolgozás lehetőségeit is fel lehetne tárni.
- 1.6 Az EU erdészettel kapcsolatos politikáinak támogatniuk kellene az aktív erdőgazdálkodást; az EGSZB konkrétan azt javasolja, hogy az Európai Bizottság ösztönözze az energiatermelésre felhasznált fa rövid vágásfordulóval történő termesztését. Fel kellene térképezni olyan intézkedések lehetőségeit is, amelyekkel biztosítható, hogy az ipari célokra alkalmas fát ne használják fel megújuló energia előállítására.
- 1.7 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy aktívan támogatni kell az olyan környezetbarát épületek építését, amelyekhez teljes életciklusuk során környezetkímélő és erőforrás-hatékony szerkezeteket és eljárásokat használnak. Ennek érdekében az EGSZB – az Európai Bizottság illetékes szolgálataival együtt – támogathatná egy éves gyakoriságú rendezvény – például workshop – szervezését a fenntartható építőipar és épülettervezés jó példáinak bemutatására.
- 1.8 Az EGSZB üdvözli Antonio Tajani európai bizottsági alelnök arra irányuló javaslatát, hogy vezessenek be egy „versenyképességi tesztet”, amelyet az EU és harmadik országok közötti kereskedelmi partnerségi megállapodások aláírása előtt alkalmaznának. Egyetért ezenkívül azzal is, hogy megvalósításuk előtt valamennyi egyéb szakpolitikai kezdeményezés (például az energiaügyi, kereskedelmi, környezetvédelmi, szociális és fogyasztóvédelmi politikák) esetében értékelni kellene, hogyan hatnak az ipari versenyképességre.

¹

Forrás: „EUwood – Real potential for changes in growth and use of EU forests” [EUwood – Valódi változási lehetőségek az uniós erdők növekedésében és hasznosításában]. 45. old. 3.5. fejezet: Jövőbeli kereslet a fából nyert energiára „.....az energiatermelési célú fafogyasztás a 2010. évi 346 millió köbméterről (3,1 EJ) 2020-ra várhatóan 573 millió köbméterre (5 EJ) nőhet, 2030-ra pedig elérheti a 752 millió köbmétert (6,6 EJ) is. Ezek az eredmények azon a feltevésen alapulnak, hogy a fa energetikai célú felhasználásának a megújuló energiaforrások közötti részaránya a 2008. évi 50%-ról 2020-ra 40%-ra csökken.”

- 1.9 A termelékenység növelése és a versenyben az élen maradás érdekében az ágazatnak olyan dolgozókra van szüksége, akik elsajátították a legújabb szakismereteket és technológiákat. Az EGSZB örömmel fogadja, hogy az ipar proaktívan áll hozzá ahhoz, hogy megvédje a dolgozókat a káros anyagoknak való kitettségtől a munkahelyen, és üdvözli, hogy az ágazat elkötelezte magát a szakmai életutak és a foglalkoztatásbiztonság garantálása, a dolgozók egészségének és jólétének fenntartása, a szaktudás és a kompetenciák fejlesztése, valamint a munka és a magánélet közötti egyensúly kialakítása mellett.
- 1.10 A fa- és bútorigipari kutatási és innovációs projektek uniós szinten való elfogadtatása eddig meglehetősen csekély sikerrel járt. Ahhoz, hogy jelentősebb mértékű kutatási-fejlesztési támogatást lehessen nyújtani az európai fa- és bútorigipar számára, a jövőbeli programoknak külön figyelembe kell venniük a kkv-k sajátos nehézségeit és igényeit.
- 1.11 A hamisítás elleni küzdelem érdekében az EGSZB szoros együttműködést sürget az ipar és az uniós intézmények, illetve nemzeti kormányzati szervek között. Egyetért tehát az európai szabadalom létrehozásával, és kéri, hogy a bútortermékek számára hozzanak létre „terméklapot”. Az is lényeges segítséget jelentene, ha kifejlesztenének olyan technológiákat, amelyek révén könnyebben meg lehetne határozni a termékek eredetiségét. Az EGSZB azt javasolja, az EU lépjen fel a nemzeti vámhatóságok kapacitásának növelése érdekében, és hogy szervezzenek uniós és tagállami szinten „hamisításellenes napot”.

2. A fa- és bútorigipar az Európai Unióban²

- 2.1 A fa- és bútorigipar létfontosságú, fenntartható, innovatív és környezetbarát ágazat, melynek forgalma 2008-ban mintegy 221 milliárd euró volt, és az ágazatban működő több mint 365 000 cég (többségükben kis- és középvállalkozások) 2,4 millió embert foglalkoztatott. A forgalomnak közel felét a bútorigipar adja, ezt követi az építőipari elemek gyártása (19,3%), a fűrészáru- (13,9%), valamint a farostlemezgyártás (9,2%). Az általános pénzügyi és gazdasági válság jelentősen kihatott az ágazat egészére: a forgalom 2008 és 2009 között több mint 20%-kal csökkent. A faalapú iparágak másik részét Európában a cellulóz- és papírigipar alkotja: éves szinten 71 milliárd euró forgalmat bonyolít, 36 millió tonna cellulózt és 89 millió tonna papírt állít elő.
- 2.2 A foglalkoztatást tekintve: az ágazatban dolgozók 51%-át a bútorigipar foglalkoztatja. Olaszországban állnak a legtöbben munkaviszonyban – itt az ágazat 363 000 főt foglalkoztat –, ezt Lengyelország, Németország, Spanyolország, majd az Egyesült Királyság követi. Az EU új tagállamaiban különösen nagy számban dolgoznak az ágazatban: az összes alkalmazásban lévő személy közül 34%-ot foglalkoztatnak a faipari ágazatok. A fa- és bútorigipari ágazati munkahelyek gyakran távol eső, kevésbé iparosodott, illetve kevésbé fejlett területeken találhatók, ezért az ágazat jelentősen hozzájárul a vidéki gazdaság működéséhez.

² Az adatok forrása: a European Panel Federation (EPF) éves jelentése, 2009–2010.

A cellulóz- és papíripar közvetlenül 235 000, közvetve 1 millió főt foglalkoztat. Az összes munkahelyet tekintve 60% található vidéki területeken.

- 2.3 Mivel az ágazat elsősorban egy természetes, megújuló nyersanyagot használ fel: a fát; és mivel már bizonyított a fenntarthatóság terén is, vezető szerepet tölt be a környezetbarát gazdaság megteremtésében, ami az EU jövőre vonatkozó egyik kulcsfontosságú célkitűzése. A cellulóz- és papíripar környezetvédelmi bizonyítványa ugyancsak kitűnő. Ami a nyersanyagokat illeti: a papírgyártásban használt rostok egyik fele újrahasznosításból származik. A másik fele is az erőforrások jó felhasználását illusztrálja: ezeknek a rostoknak 20–30%-a más iparágak maradékanyagaiból származik, 40–60% származik erdők gyérítéséből, és a végvágásokból származó faanyag csak 20–30%-ot tesz ki.
- 2.4 Sajnálatos módon egyes uniós politikák és kezdeményezések bizonyos részei között jelenleg következtelenségek vannak, ami súlyosan érinti az ágazat versenyképességét és nyereségességét. Az európai fa- és bútorigipari ágazatnak a fáért folytatott versenyben egyre növekvő konkurenciával kell szembenéznie a megújulóenergia-ágazat részéről, mivel a biomassa használatát állami juttatásokkal és egyéb intézkedésekkel támogatják (a fa pedig a biomassa-energia előállításához használt egyik fő tüzelőanyag). Nehézségek merülnek fel továbbá a befektetéseket, a kutatást, az oktatást és képzést, valamint a fiatal munkaerőre gyakorolt vonzerőt tekintve. A közbeszerzésre vonatkozó adminisztratív korlátozások miatt pedig további nyomás nehezedik az ágazatra.
- 2.5 Az ágazatnak az alacsony költségű, feltörekvő gazdaságok részéről növekvő konkurenciával, emellett pedig egyre több technikai jellegű kereskedelmi akadállyal kell szembenéznie. Emellett a bútorigipari ágazatnak nemcsak a fa mint nyersanyag hozzáférhetőségével, de az egyéb anyagok – például a bőr, a műanyagok, a természetes szálak, valamint a kőolajszármazékok – árának meredek emelkedésével is meg kell küzdenie.
- 2.6 Ha az uniós intézmények nem kötelezik el magukat egy olyan jogi keret kialakítása mellett, amely segíthet növelni az ágazat versenyképességét, és nem garantálják a fa- és bútorigipari ágazat számára a nyersanyagellátást, az ágazat egészének jövője kétséges marad.

3. **A megújuló energiákkal kapcsolatos európai jogszabályok hatása a fa iránti keresletre**

- 3.1 Az EGSZB komolyan aggódik amiatt, hogy az Európai Bizottság éghajlat-változási és energiaügyi csomagjának milyen hatása lesz a megújuló energiaforrások fejlesztésére, és az ágazat nyersanyagát adó fa általános elérhetőségére. Az EGSZB csalódottan állapítja meg, hogy az éghajlat-változási célkitűzések elérése végett a megújuló energia termelésének ösztönzésére kialakított nem megfelelő támogatási rendszer következtében jövedelmezőbb közvetlenül elégetni a fát, mint termékeket gyártani belőle. Ez súlyosan kihatott a faipari vállalatok faellátására és az ágazatban működő cégek általános versenyképességére és nyereségességére.

- 3.2 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy mihamarabb készítsen részletes tanulmányt a faalapú iparágak és a megújulóenergia-ágazat (biomassza-termelés) fás nyersanyagokkal való ellátásának problémáiról. Az EGSZB arra kívánja ösztönözni az Európai Bizottságot, hogy működjön együtt az erdészeti és faipari ágazattal annak érdekében, hogy megfelelő és konkrét intézkedéseket tudjon előterjeszteni az említett problémák kezelésére. Az együttműködés elősegítésére az EGSZB egy „a fa mint fenntartható nyersanyag” témájával foglalkozó – és az érdekelt felekkel kapcsolatot tartó – informális, semleges, intézményközi szakértői csoport felállítását javasolja. Természetesen a CCMI is szívesen részt venne ebben a testületben.
- 3.3 Az EGSZB egyetért a fa- és papíripari ágazatokkal abban, hogy a feldolgozó ágazatok faalapú nyersanyagainak elérhetőségével és árával kapcsolatos piactorzulások elkerülése érdekében a faalapú biomasszából származó energia felhasználását illetően kiegyensúlyozott megközelítésre van szükség. Azt is figyelembe kell venni, hogy több farostlemezgártó cég is kénytelen volt csökkenteni kapacitását 2009 júniusa és 2011 júniusa között, mégpedig nem pénzügyi vagy technológiai okokból, hanem amiatt, hogy nem állt rendelkezésre elegendő nyersanyag.
- 3.4 Bár mindeddig a faalapú biomasszának van a (biomasszák közül) messze a legnagyobb teljesítménysűrűsége (wattban kifejezett energiaáramlás négyzetméterenként), érdemes rámutatni, hogy még ez a teljesítménysűrűség is igen alacsony ($0,6 \text{ W/m}^2$), és például ahhoz, hogy egy 1 GW beépített kapacitású fatüzelésű erőművet 70%-os kapacitás mellett 35%-os hatásfokkal tudjunk működtetni, évente mintegy 330 000 hektárnyi – azaz egy körülbelül $58 \times 58 \text{ km}$ oldalhosszúságú négyzet alakú földterületnek megfelelő méretű – ültetvényt kellene betakarítani.³ Ahhoz, hogy az elvárt arányú biomassza segítségével el tudjuk érni a megújuló energiákra vonatkozó európai célkitűzést, 340–420 millió tömör köbméter faalapú biomasszára lenne szükség.
- 3.5 A megújuló energiaforrások és a biomassza felhasználásának előmozdítását illetően az EGSZB elengedhetetlennek tartja az alábbi alapelveket:
- A tagállamoknak a megújuló energiaforrásokra vonatkozó cselekvési terveikben először fel kellene mérniük, hogy az országban, illetve régióban tisztán energetikai célokra mennyi faalapú biomassza áll rendelkezésre, valamint mekkora mennyiséget használ fel nyersanyagként a faipar, és csak ezután kellene intézkedéseket bevezetniük a megújuló energiaforrások előmozdítására.
 - Ahhoz, hogy helyreálljon a fa mint nyersanyag felhasználása és a biomassza energetikai felhasználása közötti természetes egyensúly, kerülni kell a fa közvetlen elégetésére irányuló támogatások alkalmazását.

3

Václav Smil: *Power Density Primer – Understanding the Spatial Dimension of the Unfolding Transformation to Renewable Electricity Generation* [Bevezetés a teljesítménysűrűség fogalmába – A megújuló áramtermelésre való, kibontakozófélben levő átállás térbeli dimenziója] – 2010. május.

- Megfelelő módszerekkel biztosítani kell a fahulladék és a gyártási maradékanyagok optimális mértékű visszanyerését és újrahasznosítását.
- Támogatni kellene a „lépcsőzetes felhasználási lánc” elvét (először termékek előállítása, majd újrafelhasználás, javítás, újrahasznosítás, és csak végül az energiatartalom hasznosítása);
- Az európai intézményeknek és a nemzeti közigazgatási szerveknek ösztönözniük kellene az erdei és egyéb forrásokból származó fa hatékonyabb felhasználását célzó intézkedések meghozatalát,⁴ és támogatniuk kellene az energetikai célú biomassza alapjául szolgáló fa rövid vágásfordulóval történő termesztését.

3.6 Gazdasági szempontból a fatermékeket előállító ágazatban rejlő hozzáadott érték minden tonnányi szárazfa után 1044 euróra, a bioenergiaként hasznosított fa esetében pedig tonnánként 118 euróra becsülhető. A foglalkoztatást illetően pedig a faalapú termékek ágazatában minden tonnányi szárazfára 54 munkaóra jut, míg a bioenergia ágazatában ez mindössze két munkaóra.⁵ A szén-dioxid-körforgás vonatkozásában tehát a faalapú termékek ágazata jóval nagyobb hasznot jelent mind foglalkoztatási szempontból, mind a hozzáadott érték szempontjából, mint a fa közvetlen elégetése.

3.7 A faipari ágazat már hosszú évtizedek óta hozzájárul az energiahasználat és a természeti erőforrások fenntarthatóságához, úttörő szerepet töltve be a megújuló energiák termelésében. Ezzel is döntő módon hozzájárul az éghajlatváltozás hatásainak enyhítéséhez.

3.8 Ezenkívül jelentős energiát sikerült megtakarítani a korszerű berendezésekbe és folyamatokba való beruházásokkal, így az ipari famegmunkálási folyamatokhoz szükséges energiát javarészt olyan faalapú biomasszából lehet előállítani, amely alkalmatlan a faanyagként való újrahasznosításra. A faalapú termékek gyártásához használt energiának ugyanis akár 75%-át is fahulladékból és újrafelhasznált fából állítják elő. Az ágazat ezenkívül innovatív technológiákba való jelentős beruházások révén folyamatosan javítja a fa újrafelhasználási arányát.

3.9 A fa korlátozott mértékben rendelkezésre álló erőforrás, ezért a faipar a lehető leghatékonyabban igyekszik hasznosítani. A mögöttünk álló két évtizedben az ágazat logisztikai hálózatokat alakított ki az újrahasznosítandó fa összegyűjtésére és újrafeldolgozására. Az EGSZB azonban tisztában van azzal, hogy számos tagállamban – a hulladéklerakókról szóló uniós irányelv (1993/31/EK) célkitűzéseivel ellentétesen – értékes faanyagforrások kerülnek a hulladéklerakókba. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy gondoskodjék a hulladéklerakókról szóló uniós irányelv megfelelő végrehajtásáról,

⁴ „Mobilisation and efficient use of wood and wood residues for energy generation” [A fa és a fahulladék kiaknázása és hatékony felhasználása energiatermelés céljára]. Az Erdészeti Állandó Bizottság II. ad hoc munkacsoportjának jelentése az Erdészeti Állandó Bizottság részére a fa és a fahulladék energiatermelési célú kiaknázásáról és hatékony felhasználásáról.

⁵ Tackle Climate Change: Use Wood. [Hogyan oldjuk meg az éghajlatváltozás problémáját? Használjunk fát!] A CEI-Bois kiadványa – 2006. november.

hogy ne vesszenek kárba ipari célú vagy megújulóenergia-felhasználásra alkalmas faanyagforrások.

4. A fa mint az épületek energiamegtakarítására szolgáló kiváló többfunkciós megoldás

- 4.1 Az energiahatékonyság egyike az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre irányuló *Európa 2020* uniós stratégia fő elemeinek. „Az energiahatékonyság fokozása azon lépések egyike, amelyek révén a lehető legnagyobb költséghatékonysággal növelhető az energiaellátás biztonsága, és csökkenthető az üvegházhatású gázok és más szennyező anyagok kibocsátása.”⁶
- 4.2 Az épületek az energiafogyasztás 40%-áért és az uniós CO₂-kibocsátás 36%-áért felelősek. Az épületek energiateljesítménye kulcsfontosságú az uniós energetikai és éghajlati célkitűzések rövid és hosszú távú megvalósításához.
- 4.3 A fa mint építőanyag hozzájárulhat az épületek energiateljesítményének költséghatékony javításához. Számos nemzetközi tudományos vizsgálatból az derül ki, hogy a faépületek üvegházhatásúgáz-kibocsátása alacsonyabb, mint az acél- és betonházaké (26, illetve 31%-kal). Ezenkívül a lakáságazatban az acél- és betonszerkezetes házak felépítése 17, illetve 16%-kal több szürke energia felhasználásával és 14, illetve 23%-kal több légszennyező anyag kibocsátásával járt, mint a faszerkezetű házak esetében. Az ágazat tehát jelentős mértékben támogathatja az Energia-ütemterv 2050 céljainak elérését, amelyek arra irányulnak, hogy 2050-re 80%-kal csökkenjenek az üvegházhatásúgáz-kibocsátások.
- 4.4 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy környezetbarát épületek építését kell támogatni, amelyekhez teljes életciklusuk során – tervezésük, felépítésük, működtetésük, fenntartásuk, renoválásuk és lebontásuk szakaszaiban – környezetkímélő és erőforrás-hatékony szerkezeteket és eljárásokat használnak. Támogatni kellene az életciklus-értékelés (LCA) módszerének alkalmazását: ennek a megközelítésnek a során a globális felmelegedésre legkevésbé ható anyagot választják ki.
- 4.5 Az EGSZB csalódottan állapítja meg, hogy az EU-ban továbbra is jogszabályi akadályok nehezítik a fa és a faalapú termékek lakóépületekben történő felhasználását. Nemzeti szinten ad hoc kezdeményezéseket kellene tenni annak érdekében, hogy a helyi és regionális önkormányzatok jobban megismerjék a fát mint építőanyagot. Ezenkívül a megfelelő oktatás, képzés és szakismeretek hiánya – a fával kapcsolatos ágazatokban, valamint az ezekhez kapcsolódó foglalkozások (építőmérnök, építész stb.) esetében is – az egyik legjelentősebb akadály, amely hátráltatja a fa nagyobb mértékű, építési célú felhasználását.
- 4.6 Sajnos a környezetbarát építkezés jelenleg használt értékelési rendszerei nem mindig ismerik el teljes mértékben a fa lakóépületekkel kapcsolatos pozitív szerepét. Sőt, e rendszerek

⁶ 2011. évi energiahatékonysági terv – COM(2011)109 végleges.

némelyike kifejezetten hátráltatja a fa felhasználását. Az EGSZB ezért olyan általánosan elfogadott életciklus-értékelési módszerek alkalmazását sürgeti, amelyek az építőanyag valamennyi előnyét és hátrányát, így a szén-dioxid-tárolást is tekintetbe veszik.

4.7 A fatermékek alkalmazásának ösztönzése a legkörnyezetbarátabb alternatíva: ha Európa az építkezéssel kapcsolatban a fában rejlő valamennyi lehetőséget (elnyelés és helyettesítési hatások) kihasználja, akkor 300 millió tonnával (15–20%-kal) csökkentheti szén-dioxid-kibocsátását.⁷ Az EGSZB szerint környezetbarát építőanyagok felhasználása révén tényleges energiamegtakarítás érhető el az épületekben.

4.8 Általánosabb szinten, tekintettel az éghajlatváltozásról és különösen a földhasználatról, a földhasználat megváltoztatásáról és erdőgazdálkodásról jelenleg folyó vitákra (LULUCF), az EGSZB arra kéri a hatóságokat, hogy:

- ismerjék el, hogy a fatermékek szén-dioxid-tárolók;⁸
- olyan anyagok alkalmazását mozdítsák elő, amelyek szén-dioxid-raktárként működnek, és alacsonyabb a szén- és egyéb forrásokkal kapcsolatos lábnyomuk.

5. Világgazdaság: lehetőségek és kihívások a fa- és bútorigipari ágazat számára

5.1 A földrajzi távolság ma már nem jelent védelmet a versennyel szemben.

5.2 A globalizáció számos területen hátrányosan érintette az európai fa- és bútorigipart:

- Importnyomás észlelhető az alacsony költséggel termelő – mindenekelőtt ázsiai – országok részéről nemcsak az olyan fogyasztási cikkek esetében, amilyen a bútorigipar és a fapadlóburkolatok (parketta és laminált lapok), hanem a furnérlemezekkel kapcsolatban is, amelyekre vonatkozóan már dömpingellenes intézkedéseket vezettek be. A furnérlemezek és a bútorok áraira súlyos nyomás nehezedik a – különösen Kína részéről megnyilvánuló – verseny következtében.
- A Kínába exportált farönkök (bükk, tölgy, nyárfa) (fél)késztermékként visszakerülnek Európába. A kínai vámhivatal szerint 2010 első négy hónapjában az ország teljes farönkimportja 11 millió m³ volt, 24%-kal több, mint 2009 azonos időszakában. 2009-ben a (szűkebb értelemben vett) importált fatermékek értéke 7 milliárd eurót tett ki. Kína hosszú évek óta az EU legjelentősebb külső bútor szállítója. 2008 óta az európai import több mint 50%-a ebből az országból érkezik. Európa Kínából származó bútorigportja jelenleg 46,9%-kal magasabb a 2005. évi szintnél, miközben a teljes bútorigport értéke csak 12,6%-kal nőtt, ami jól jelzi Kína túlsúlyát.

7

CEI-Bois: www.cei-bois.org

8

Dušan Vácha, TSU szakmai gyakorlat, Fakitermelésből származó termékek, megközelítések, módszerek, alkalmazás, IPCC/NGGIP/IGES, Kanagawa, Japán, 2011. május.

- 5.3 Az uniós intézményeknek egyenlő versenyfeltételeket kellene garantálniuk, amelyek értelmében az európai termelőkre és versenytársaikra ugyanazok a piaci szabályok érvényesek. Az EGSZB üdvözli Antonio Tajani európai bizottsági alelnök arra irányuló javaslatát, hogy vezessenek be egy „versenyképességi tesztet”, amelyet az EU és harmadik országok közötti kereskedelmi partnerségi megállapodások aláírása előtt alkalmaznának. A jövőben az uniós és harmadik országok közötti kereskedelmi és beruházási megállapodásokat a tárgyalások megkezdése előtt végzett hatásvizsgálat alapján kellene kidolgozni. Az EGSZB ezenkívül egyetért abban, hogy megvalósításuk előtt valamennyi szakpolitikai kezdeményezés (például az energiaügyi, kereskedelmi, környezetvédelmi, szociális és fogyasztóvédelmi politikák) esetében értékelni kellene, hogy hogyan hatnak az ipari versenyképességre.
- 5.4 Mivel a globalizáció számos hatása nem lassítható vagy előzhető meg, az európai fa- és bútorigarnak új, innovatív szegmensek felé kell orientálnia a jövőben. A szektor már eddig is nagy súlyt helyezett arra, hogy versenyelőnyöket alakítson ki, így például a következők révén:
- rugalmas termelés, amelynek révén testre szabott termékek állíthatók elő;
 - kiváló minőségi színvonal és korszerű technológia;
 - magas színvonalú tervezés;
 - az árelőnyön kívüli egyéb értékek (pl. márka, vásárlási körülmények) kialakítása;
 - az értékesítés előtti és utáni ügyfélszolgálat egyesítése;
 - minimális mértékű raktározás melletti gyors forgalmazás.
- 5.5 Az európai faipar tehát egy a technológia, a funkcionalitás és az esztétika tekintetében „végtelen” innovációs folyamatot helyez előtérbe. A kínai iparral, amely immár mindenféle árut Európánál sokkalta olcsóbban képes előállítani, csak rendkívül innovatív, eredeti, piaci réseket megcélzó termékekkel lehet felvenni a versenyt.

6. Szociális szempontok

- 6.1 Többféle külső stressztényező – többek között piaci globalizáció, a technológiai változások felgyorsulása és a közelmúltbeli pénzügyi világválság – következményeképpen a fa- és a bútorigazatra óriási nyomás nehezedik. Ahhoz, hogy ezek az ágazatok megőrizzék versenyképességüket, és az európai gazdaság fontos tényezői maradjanak, a piaci stratégiáknak más orientációra van szükségük. A fő problémák közé tartoznak a nyugdíjrendszerek, valamint a munkaerő átlagosnál alacsonyabb képzettsége, ezenkívül a szektornak képessé kell válnia arra, hogy fiatal munkavállalókat vonzzon és meg is tartsa őket, valamint hogy módosítsa a szakismeretekre vonatkozó követelményeket. Az ágazatban foglalkoztatott munkaerő demográfiai tendenciáit gondosan figyelni kell, és idejekorán korrekciós intézkedéseket kell hozni az ágazat jövőbeni fejlődésének elősegítése érdekében.

- 6.2 Rendkívül fontos, hogy megfelelő számú képzett, gyakorlott munkaerő álljon rendelkezésre. A bútorok és egyéb fatermékek termelési ciklusához szükséges speciális szakismeretek meghatározhatják magának a terméknek a sikerét. A munkások képzését a hagyományos modellek mellett az új piaci igényekhez és technológiai fejleményekhez kell igazítani.
- 6.3 Különös problémát jelent jelenleg, hogy a szektor legtöbb ágazatában egyre idősebb a munkaerő, és a fiatalok nem találják vonzónak az ágazatot. Az ágazatnak olyan dolgozókra van szüksége, akik elsajátították a legújabb szakismereteket és technológiákat.
- 6.4 A szakismeretek hiányának megszüntetését és a fiatal munkavállalók érdeklődésének felkeltését előtérbe helyezve az ágazat együttműködik az ágazati szervezetekkel és a szakszervezetekkel⁹ e problémák megoldása érdekében. Az ágazat versenyképessége szempontjából kulcsfontosságú annak biztosítása, hogy megfelelő számú szakképzett munkaerő álljon rendelkezésre az ágazat szükségleteinek kielégítésére. A felsőoktatás képzési programjait hozzá kellene igazítani a munkaerővel kapcsolatos igényekhez.
- 6.5 Az egészséggel és a biztonsággal kapcsolatos bevált gyakorlatokra vonatkozó, az Európai Bizottság támogatását élvező projektek segítségével az ágazat arra törekszik, hogy megvédje a dolgozókat a káros anyagoknak való kitettségtől a munkahelyen. A „REF-Wood” és a „Kevesebb por” projekt nyújtja a legjobb példát a faipar az iránti elkötelezettségére, hogy egészséges munkakörnyezetet alakítson ki dolgozói részére. Az európai szociális partnereknek ezek a kezdeményezései azt célozták, hogy jobb munkakörülmények kialakításával javítsák a foglalkozási feltételeket. A továbbiakban fontos, hogy ezekről hatásvizsgálat készüljön, valamint meghatározzák azokat a további lépéseket, amelyek lehetővé teszik a szociális partnerek által kitűzött célok elérését. A fa- és a bútorszektor lényegesnek tartja a szakmai életutak és a foglalkoztatásbiztonság garantálását, a dolgozók egészségének és jólétének fenntartását, a szaktudás és a kompetenciák fejlesztését, valamint a munka és a magánélet közötti egyensúly kialakítását. Az EGSZB üdvözli és támogatja a munkavállalók és munkáltatók jogaira és kötelezettségeire vonatkozó vállalati szintű szociális charták létezését.
- 6.6 Fontos annak hangsúlyozása, hogy megújuló nyersanyagaik, alacsony energiafogyasztásuk, valamint üzeimük gyakran vidéki elhelyezkedése miatt az európai fa- és bútoriparban óriási lehetőségek rejlenek helyi környezetbarát munkahelyek létrehozása tekintetében.

⁹

Lásd például a Pfeleiderer AG Szociális Chartáját (PASOC), amelyet 2010. november 30-án írtak alá a németországi Frankfurt am Mainban. http://www.pasoc.innopas.eu/fileadmin/docs/documents/sozialcharta/EN_IFA-PAG.pdf.

7. Kutatás és innováció

- 7.1 Az európai K+F-programokhoz való hozzájárulás biztosítása érdekében az európai faágazat – a cellulóz- és a papíripari partnereivel, valamint az erdőtulajdonosokkal együtt – létrehozta a faalapú ágazatokkal foglalkozó technológiai platformot (Forest-based Sector Technology Platform, FTP). Ennek révén ugyan kétségtelenül nyíltak meg lehetőségek az uniós szintű K+F-tevékenységek számára, ám fa- és bútorigipari projekteket eddig meglehetősen ritkán hagytak jóvá uniós szinten, mivel csak kevés kkv rendelkezik a részvételhez szükséges forrásokkal.
- 7.2 Az olyan uniós együttműködési programok, mint az ERA-NET rendszerek, alkalmasabbnak bizonyultak a kkv-k igényeinek kielégítésére, és szintén konkrét lehetőségeket kínálnak az ágazatban működő vállalatok számára.
- 7.3 Ezért ha azt akarjuk, hogy az európai fa- és bútorigipar jelentősebb támogatáshoz jusson a kutatás és fejlesztés területén, a jövőbeli uniós kutatási és fejlesztési programoknak nagyobb mértékben figyelembe kell venniük a kkv-k sajátos szükségleteit, hogy megkönnyítsék a programokhoz való hozzájárulásukat, és alkalmazkodjanak a vállalkozások mindennapi szükségleteihez.
- 7.4 Az EGSZB ezért arra kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy megfelelően vegyék figyelembe ezeket az észrevételeket, a *Kihívásból lehetőség: az európai uniós kutatás- és innovációfinanszírozás közös stratégiai kerete felé* című zöld könyvről jelenleg folyó nyilvános konzultációt is szem előtt tartva. Az EGSZB ezenkívül arra ösztönzi az uniós intézményeket, hogy vizsgáljanak meg új kezdeményezéseket, amelyekkel előmozdítható a nem technológiai innováció fejlesztése.
- 7.5 Az innováció „természetes” módon bontakozik ki, azaz felszólításra nem valósítható meg. A nemzeti és európai hatóságok azonban támogathatják az innovációs folyamatot azzal, ha olyan keretfeltételeket biztosítanak, amelyek alapján a vállalkozások számára megéri, hogy időt és pénzt fektessenek jövőjükbe.

7.6 Az európai nyersanyag-politika eddig inkább a kritikus jelentőségű anyagokra koncentrált, nem annyira az olyan egyéb nyersanyagokra, mint a fa és az újrahasznosított papír. Az EGSZB azt kéri, hogy az uniós politika e kétségtelen hiányosságának megszüntetése érdekében a nyersanyagokról szóló európai bizottsági közlemény ajánlásaival összhangban az európai fát kulcsfontosságú nyersanyagként emeljék be a nyersanyagokra vonatkozó európai innovációs partnerségekbe.

8. Szellemi tulajdonjogok és termékhamisítás

8.1 A szellemi tulajdonjogok védelmét és érvényesítését kiemelt fontossággal kell kezelni annak érdekében, hogy a számos szektorban növekvő mértékű nemzetközi szintű hamisítás és kalózkodás ellenére az EU továbbra is versenyképes maradjon a világgazdaságban. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy – különösen az európai szabadalom létrehozása révén – növelni kell a szellemi tulajdonjogokkal kapcsolatos együttműködést.

8.2 A hamisítás elleni küzdelem érdekében az EGSZB szoros együttműködést sürget a szóban forgó ágazat és a kormányhatóságok között (európai és nemzeti szinten egyaránt). Nagyon fontos, hogy a közsférában tevékenykedő munkatársak és a vámisztviselők alaposabb képzést kapjanak, a fogyasztóknak pedig növeljék a tudatosságát. Minden bizonnyal az is lényeges segítséget jelentene, ha olyan technológiákat fejlesztenének ki, amelyek révén könnyebben meg lehetne különböztetni egymástól a valódi és a hamisított termékeket. Az EGSZB azt javasolja, hogy intézkedéseivel az EU segítse elő, hogy a nemzeti vámhatóságok hatékonyabban tudjanak küzdeni a hamisított áruk kereskedelme ellen.

8.3 A „Nemzeti hamisításellenes nap” elnevezésű olasz kezdeményezés, amelyet a Confindustria tavaly szervezett Rómában és több más olasz városban, jó példa a bevált gyakorlatokra. Az EGSZB arra kéri az uniós intézményeket, hogy uniós és tagállami szinten szervezzenek egy hasonló rendezvényt.

8.4 A hamisított bútorok ártalmasak lehetnek az egészségre, sőt, akár életveszélyesek is lehetnek. Az EGSZB ezért arra kéri az Európai Bizottságot, hogy hozzon létre egy „terméklapot” a bútortermékek számára, a szellemi tulajdonjogok erősítése és a termékhamisítás elleni küzdelem érdekében. Az adatlapot mellékelni kellene a megvásárolt termékhez a gyártók, a forgalmazók és a vásárlók közötti kereskedelmi kapcsolatban szükséges átláthatóság biztosítása érdekében. Az európai piacokon forgalmazott bútorokhoz legalább az alábbi információkat kellene csatolni: a termék hivatalos megnevezése vagy a közös vámtarifánómenklatúra szerinti megnevezése; a gyártó vagy az importőr cégneve; a termék eredete; bármilyen olyan anyag jelenléte, amely káros lehet az emberre vagy a környezetre; a felhasznált anyagokra és a termelési módszerekre vonatkozó tájékoztatás, amennyiben ezek lényegesek a termék minősége vagy jellemzői szempontjából; és a használati utasítás.

- 8.5 Az EGSZB szükségesnek tartja a bútór- és faipar gazdasági reformok révén történő támogatását, a termékpromóció nemzetközi erősítését és a tisztességes verseny biztosítását. Az EU-nak ezenkívül arra kellene biztatnia a feltörekvő gazdaságokat, hogy reformálják meg nemzeti rendszereiket, hogy így felszámolják a bürokratikus nehézségeket, illetve kompenzálják a vámok miatt esetleg előforduló szabályozási vagy bürokratikus egyensúlyhiányokat. Ezenfelül a jogi keretet is javítani lehetne, hogy világos szabályozási keret jöjjön létre az Unión kívüli piacokon beruházni kívánó európai vállalatok számára.

Kelt Brüsszelben, 2011. szeptember 27-én.

Az Ipari Szerkezetváltás Konzultatív
Bizottságának elnöke

Jorge PEGADO LIZ
